

אזניים לכותל

תקציר: חכמי ישראל בדורות האחרונים תארו את תכונת הכותל המערבי על ידי הביטוי "אזניים לכותל". מליצה עממית זו, שמקורה בדברי חז"ל, מרמזת על סגולת ההקשבה הקיימת במקום בו שורה השכינה. כל התפילות ונחלי הדמעות של ישראל, של הכלל והפרט, זורמים לכותל המערבי ונשפכים לתוכו. 'אזניים' כאן איננו רק משל, זו מציאות עובדתית – דרך אבני הכותל נשמע שיח שפתותיהם של המוני בית ישראל לפני ה', ואפילו רחשי ופעילות הלב מקבלות שם קשב. לכן במיוחד בכותל טוב להתפלל בכוונה, כדי שתעלה תפילתו למרום. בנוסף, הכותל המערבי נותן לאדם אפשרות לשוחח עם הקב"ה - קדושת המקום מעוררת ומדובבת אותו לספר את אשר לוהץ עליו, ומתוך שמשיח מר לבו הוא מרגיש הקלה, ומתמלא באופטימיות ובתקווה.

מצינו מגדולי הדורות האחרונים שתיארו את הכותל המערבי כמקום דרכו נשמעות תפילותיהם של ישראל, עד שהמליצו עליו את הביטוי: "אזניים לכותל". מטבע לשון זו מופיעה בחז"ל כמה מקומות (מדרש תהלים מזמור ז; ויקרא רבה לב, ב; ועוד), וכן הובאה ברש"י למסכת ברכות (ח, א ד"ה אלא בשדה).

האדמו"ר מגור כתב למקורביו בשנת תרפ"א (אוסף מכתבים ודברים, עמ' 66): "הייתי אצל כותל המערבי, אשר עליו אמרו חז"ל כי 'לא זזה שכינה' וכו', והבנתי כי זה הרמז במה שאמרו חז"ל (מדרש תהלים ז): 'אזניים לכותל', ושפכתי [שם] שיח לפני בוחן לבות... שנישע בכל העניינים". בדומה לכך אמר לבני ביתו האדמו"ר מטולנא רבי יוחנן טברסקי ('כי חיים הם למוצאיהם', עמ' לו): "'אזניים לכותל', אמרו הצדיקים שהכוונה ברמז ל'כותל המערבי', שם נשמעים כל התפילות... 'הַאֲמַנְתִּי פִּי אֲדַבֵּר' (תהלים קטז, י), על ידי כוח האמונה... אפשר תמיד לפעול ישועות, בפרט במקום קדוש כזה!".

כך המחיש הרצ"ה קוק לתלמידיו בעמדם על יד הכותל המערבי (מתוך התורה הגואלת חלק א, עמ' רטו): "בלשון חז"ל וגם בשפת העם ישנו ביטוי: 'אזניים לכותל'. כאן, במקום הזה, אין זה משל, כאן זוהי עובדה חיונית, מציאות קיימת, אקטיבית, יש אזניים לכותל! לאבנים הללו יש אזניים! האבנים האלה שומעות ומקשיבות. דבר פשוט וידוע הוא להמוני בית ישראל שבאים להשמיע שיח שפתותיהם לאזניים אלה. אבל גם יותר מזה, אזניים אלה מקשיבות ושומעות רחשי נפשנו ופעילות לבבנו".

רמז זה הובא בדברי הפוסקים שעסקו במעלת התפילה ליד הכותל, כך למשל כתב מרן הראשל"צ הגרע"י יוסף (חזון עובדיה, ד' תעניות, מדיני ההנהגה בכותל המערבי): "טוב להתפלל בכוונה בכותל המערבי, כדי שתעלה תפילתו למרום, והרמז לזה: 'אזניים לכותל' (רש"י ברכות ת, ב), והוא ממדרש רבה קהלת (סוף פרשה י): 'וּבַעַל פְּנֵימֵי יִגִּיד דְּבָר (קהלת י, כ) - משום אזניים לכותל'".

זכומה. ועי' קומץ המנחה עס:
 ומרוב ספרות וחלשתי ליע אקלר ואומר נרכת נמח"ט
 לך ולכיתך סי. סמפללו כפדינו במקום הק' אלל ככותל
 המערבי כי אזניס לכותל:
 זקק סדור"ט כאהיר:

שו"ת תירוש ויצהר סימן קנח עמ' 329

וכן ביקש רבי צבי יחזקאל מיכלסון מנכדו (שו"ת תירוש ויצהר סי' קנח עמ' 329): "תתפללו בעדינו במקום הקדוש אצל הכותל המערבי כי אזניים לכותל". וראש ישיבת טלז הגר"מ גיפטר כתב ברגש לבני משפחתו בבקורו הראשון בארץ

ישראל (קובץ אגרות, עמ' סד): "אחר מנוחת הצהרים, נסענו לאותו הכותל היחידה בעולם שיש לו אזנים - ומצאתי בו גם את יונתי בחגוי הסלע המעידה שאין השכינה זזה משם (שמותירבה ב, ב), ושם שפכנו שיח לפני אדון כל".

מהו טעם הדבר שגדולי ישראל הסמיכו לשון זו דוקא על הכותל המערבי? האמנם לכותל אזניים מקשיבות?!

נימק והמחיש זאת רב הכותל רבי מאיר יהודה גץ (רב הכותל' עמ' 138): "ההסבר הוא שהכותל פרוץ ופתוח [לכל ישראל], השכינה שורה בו, והיא קולטת בתוך אבניה את כל פניותיהם ובקשותיהם הפרטיות. כל הנחלים והנהרות של דמעות ישראל, דמעות השמחה והעצב, האסונות של הכלל ושל הפרט, זורמים לכותל המערבי ונשפכים לתוכו.

הכותל המערבי הוא ה'פסיכיאטר' של האומה הישראלית. בעצם מה תפקידו של פסיכיאטר? קודם כל הוא נותן אפשרות לאדם לשוחח, מדובב אותו שיגלה מה לוחץ עליו, מה מעיק עליו. כך הכותל, מעורר את האדם ומדובבו. וכשאדם משיח את מר לבו, הוא מרגיש הקלה, הוא יודע כי לאחר שתשקע השמש ואפלה תרד לעולם, יבוא המחר ושוב יפציע השחר, ושוב תזרח השמש".